

Framtidens lärarutbildning

Praktiknära och didaktisk forskning – var står vi och var ska vi?

En kartläggning av synpunkter, erfarenheter och upplevda behov utifrån forskarutbildad personal knutna till lärarutbildningen

Rapportnummer 2021:3

Malin Benerdal
2021-09-15

Framtidens lärarutbildnings rapportsamling

Följande rapport är publicerad i rapportsamlingen för Framtidens lärarutbildning. Rapportsamlingen består av förstudier till Framtidens lärarutbildning från 2017 samt delrapporter från pågående eller avslutade uppdrag och delprojekt.

Framtidens lärarutbildning är en strategisk satsning vid Örebro universitet med syfte att utveckla en lärarutbildning av hög kvalitet som svarar mot såväl nuvarande som framtida behov. Visionen är att skapa en utmanande lärarutbildning i stimulerande lärmiljöer som lockar motiverade studenter. Framtidens lärarutbildning omfattar alla lärarutbildningsprogram som ges vid Örebro universitet och drivs i form av delprojekt som alla relaterar till ett eller flera av projektets övergripande mål, att

- Lärarutbildningen är en akademisk professionsutbildning med god integration mellan teori och praktik.
- Lärarutbildningen har ett högkvalitativt och innovativt utbildningsinnehåll gällande såväl ämneskunskaper som den utbildningsvetenskapliga kärnan.
- Lärarutbildningen är en sammanhållen utbildning vars studiegångar, lärandemål och bedömningar stärker utbildningens progression och kollegiala sammanhållning.
- Lärarutbildningen har en stark vetenskaplig grund där praktknära forskning är en central del.

Projektets mål är i huvudsak formulerade utifrån de förstudier som genomfördes vid Örebro universitet under 2017. Förstudierna lägger stor vikt vid att lärarutbildningen ska uppfattas som en sammanhållen utbildning med en tydlig och gemensam vision där studenterna tidigt erbjuds en yrkesidentitet och ett kollegialt sammanhang. De visar därtill på behovet av en tydlig ledning av lärarutbildningen och en utökad regional samverkan. Målen har även formulerats utifrån nationella utredningar och rapporter om förskola, skola och lärarutbildning.

Sammanfattning

I denna rapport presenteras en kartläggning baserad på en enkät genomförd vid Örebro universitet riktad till de drygt 100 disputerade lärare och forskare som är involverade i lärarutbildningen. Syftet med enkäten var att samla in synpunkter, erfarenheter och upplevda behov inför att samla och stärka didaktisk och praktikinära forskning med koppling till lärarutbildningen och RUC (Regionalt utvecklingscentrum) vid Örebro universitet. Enkäten besvarades av 54% av de tillfrågade respondenterna. Samtliga ämnen engagerade i lärarutbildningen finns representerade, om än i olika stor utsträckning.

Resultaten visar att respondenterna har olika stor erfarenhet både av didaktisk forskning och praktikinära forskning. Förutsättningarna för att bedriva forskning varierar mycket, liksom inställningen till praktikinära forskning. För att de som har önskemål om att kunna bedriva praktikinära forskning i större utsträckning ska kunna göra det framhålls behov av resurser såsom tid och finansiering. Även bättre infrastruktur eller kontaktytor gentemot skolor och deras verksamhet var framträdande i respondenternas upplevda behov.

RUCs verksamhet tycks vara välkänd och många tycks anse att verksamheten fungerar bra och fokuserar på rätt saker. Utvecklingspotential finns gällande kommunikation och kontaktytor. Detta gäller både internt inom universitetet såväl som utåt mot skolverksamheter.

Många respondenter efterfrågar ett samlande forum för didaktisk och praktikinära forskning och 39 av de 54 respondenterna (72%) har angett att de har ett intresse av att vara del av en sådan miljö.

Innehåll

1. Inledning & bakgrund	1
2. Syfte och mål	1
3. Metod och genomförande	2
4. Resultat	3
Beskrivning av respondenterna	3
Erfarenhet av didaktisk forskning respektive praktknära forskning	4
Definition av praktknära forskning.....	5
Behov för att kunna ägna sig åt praktknära forskning i större utsträckning	7
RUCs verksamhet.....	8
Övriga synpunkter och samlande forum	9
5. Diskussion	9
6. Referenser	11
7. Bilaga 1: Enkäten	12

1. Inledning & bakgrund

I denna rapport presenteras en kartläggning baserad på en enkät genomförd vid Örebro universitet riktad till de drygt 100 disputerade lärare och forskare som är involverade i lärarutbildningen¹. Syftet med enkäten var att samla in synpunkter, erfarenheter och upplevda behov inför att samla och stärka didaktisk och praktisknära forskning med koppling till lärarutbildningen och RUC (Regionalt utvecklingscentrum) vid Örebro universitet.

Örebro universitet ingår i den nationella försöksverksamheten ULF (utveckling, lärande, forskning) som genomförs på uppdrag av regeringen mellan år 2017 och 2021, och som nu förlängs till 2024 som en övergång till permanent verksamhet. Försöksverksamheten ska utveckla och pröva hållbara samverkansmodeller mellan akademi och skola vad gäller forskning, skolverksamhet och lärarutbildning (ulfavtal.se). Arbetet genomförs i fyra noder, Örebro universitet ingår tillsammans med fem andra lärosäten i den nod som leds av Umeå universitet.

ULF-verksamheten vid Örebro universitet organiseras genom ett regionalt samverkansråd, en intern ledningsgrupp och RUC. Samverkan bygger vidare på och utvecklar strukturer som har etablerats vid RUC, som exempelvis didaktiska nätverk, vetenskaplig ledare och kompetensutveckling för skolledare och skolchefer. Det finns även en intern referensgrupp. Försöksverksamheten ULF på Örebro universitet har en strävan att ge alla skolverksamheter samma möjligheter att samverka med universitetet kring ULF, oavsett storlek, avstånd eller skolform. Örebro universitet testar tillsammans med regionens kommuner och Region Örebro Län en ULFmodell för regional samverkan kring ULF som möjliggör att initiativ till samverkansprojekt kan tas på flera nivåer och av olika parter. Modellen omfattar fyra ingångar för att initiera projekt och varje ingång leds av en koordinator (Umeå universitet 2021).

Kartläggningen genomförs mot bakgrund av att regeringen i forskningspropositionen *Forskning, frihet, framtid – kunskap och innovation för Sverige* (Prop. 2020/21:60) föreslagit att försöksverksamheten med ULF ska permanentas. Kommittén för lärarutbildning (KLU) vid Örebro universitet ser behov av att organisera forskning knuten till lärarutbildning på ett nytt sätt. Det behövs en lärarutbildningsövergripande infrastruktur för didaktisk forskning som kan hantera den verksamhet som bedrivits inom forskningsprofilerna samtidigt som den för vidare det arbete som görs inom projektet framtidens lärarutbildning, och regeringens satsning på praktisknära forskning (ulfavtal.se, se protokoll från KLU 2021-03-17).

2. Syfte och mål

Syftet med kartläggningen är att undersöka och synliggöra synpunkter, erfarenheter och upplevda behov bland disputerade lärare och forskare involverade i lärarutbildningen. Detta inför att samla och stärka didaktisk och praktisknära forskning med koppling till lärarutbildningen och RUC (Regionalt utvecklingscentrum) vid Örebro universitet.

¹ Med lärarutbildningen inkluderas samtliga lärarutbildningar oavsett skolform.

3. Metod och genomförande

För att undersöka lärares och forskares synpunkter, erfarenheter och upplevda behov gällande didaktisk forskning och praktisknära forskning genomfördes en enkät. Enkäten tog sitt ursprung i en tidigare utformad enkät som genomfördes av författaren på uppdrag av Humanistiska studier. Huvuddelen av frågorna har dock omformulerats och ytterligare frågor har adderats. Det är dock värt att nämna detta då det framkom att flertalet involverade i den miljö upplevde att de saknade förutsättningar för att kunna ägna sig åt praktisknära forskning i större utsträckning. Utifrån deras förslag skapades möjliga kategorier som respondenterna i denna enkät fick ta ställning till, samt möjlighet att i fritext ange ytterligare behov exempelvis.

Enkätfrågorna utformades i samråd med Ann Öhman Sandberg, projektledare för Framtidens lärarutbildning (FLUT). För att säkerställa användarvänlighet och träffsäkerhet i frågorna har enkäten utprovats och diskuterats i olika sammanhang. Bland annat har den presenterats för och skickats ut till de elva professorer som är knutna till lärarutbildningen som fick komma med kommentarer, samt i ett annat sammanhang testades enkäten av 3-4 personer inom delprojektet ”Praktisknära forskning”.

Enkäten bestod av 20 frågor (se Bilaga 1). Enkäten utformades i OruSurvey och skickades ut 2021-06-02 med sista svaradag 2021-06-18. Två påminnelser skickades automatiskt ut av enkätprogrammet till de som inte hade besvarat enkäten. Respondenterna var 100 till antalet, 47 kvinnor och 53 män. E-postadresser till dessa togs fram av projektadministratör för Framtidens lärarutbildning.

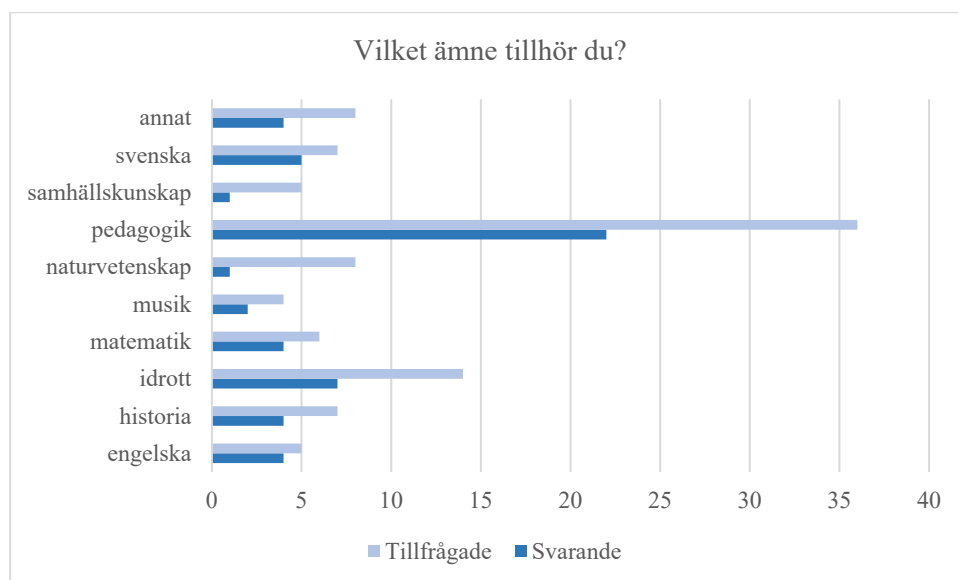
Det var 54 av 100 respondenter som besvarade enkäten, det vill säga 54% svarsfrekvens. Analys av bortfallen visar att dessa representerar båda könen och representerar olika ämnen eftersom respondenter från samtliga ämnen har besvarat enkäten. Ingen uppföljning eller ytterligare kontakt har sökts för de som ej besvarat enkäten. I framställningen anges procent eller antal svaranden ibland inom parentes.

4. Resultat

Avsnittet inleds med deskriptiv data om respondenterna. Därefter följer enkätredovisningen av respondenternas erfarenheter, synpunkter och upplevda behov. Många har svarat utförligt och kommit med förslag och inspel på många av frågorna genom den kommentarsmöjlighet som fanns. Synpunkterna presenteras i anslutning till aktuell fråga.

Beskrivning av respondenterna

Av de 54 respondenterna är 27 kvinnor och 26 män, och 1 vill inte ange könsidentitet. Av de som besvarat enkäten är 34 lektor eller biträdande lektor, 11 docenter, åtta professorer och en adjunkt. 66% har en lärarexamen. Av figur 1 nedan framgår att de som har svarat på enkäten har olika ämnestillhörigheter, majoriteten tillhör pedagogik (40,7%) vilket också utgjorde den största delen av respondenterna i urvalet. Övriga ämnestillhörigheter som inte fanns med som alternativ som respondenterna angett under ”annat” är Litteraturvetenskap och Kulturgeografi.

Figur 1. Ämnestillhörighet på respondenter samt tillfrågade som enkäten skickades till i antal.

Som framgår varierar deltagandet i förhållande till tillfrågande. Samtliga ämnen finns representerade men från naturvetenskap och samhällskunskap har bara en respondent från respektive ämne valt att delta och besvara enkäten. Pedagogik sticker ut med de största antalet respondententer vilket inte är konstigt sett till ämnets centralitet i lärarutbildningen.

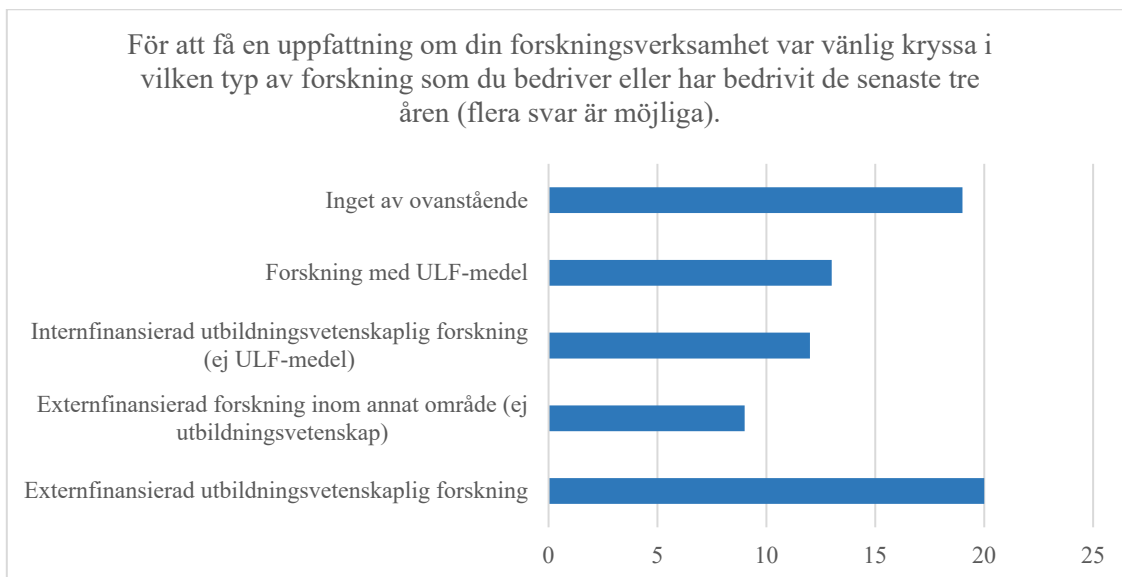
Respondenterna har i varierande utsträckning och på olika sätt varit verksamma inom lärarutbildningen under de senaste två åren. 17% (9) av respondenterna har majoriteten av sin tjänstgöring inom lärarutbildningen (dvs. 81–100%), 28% (15) arbetar 61–80% med lärarutbildning, 24% arbetar 0-20% och lika stor andel (13 stycken) 21-40% inom lärarutbildningen. Av de som huvudsakligen arbetar med lärarutbildning är majoriteten kvinnor (8 av 9). De har varit verksamma som kursansvarig/delkursansvarig (61%), återkommande undervisning i kurs/kurser (76%), inhopp i enstaka kurs/kurser utan kontinuitet i bemanningen (30%) och genom uppdrag i FLUT (30%). Andra uppdrag som lyfts fram som exempel i kommentarerna är bland annat ämnesrepresentanter i arbetsutskott och programråd.

Respondenterna har i varierande grad forskningstid utöver kompetensutvecklingstiden. Av figur 2 framgår att omkring en tredjedel av respondenterna (17 stycken) inte har någon forskning alls i tjänsten.

Hur mycket forskningstid har du för närvarande, utöver kompetensutvecklingstiden? (ca % av anställningen, extern finansiering inräknat)	Antal svar
0%	17 (32%)
1-20%	16 (30%)
21-40%	9 (17%)
41-60%	5 (9%)
61-80%	6 (11%)
81-100%	1 (2%)

Figur 2. Respondenternas forskningstid utöver kompetensutvecklingstid.

Omkring en tredjedel har mellan 1 och 20 procent forskningstid och ungefär en tredjedel har mer än 20 procent forskning i sin tjänst. Ser vi till könsfördelningen så är det framförallt män uppgett att de inte har någon forskning alls. 12 av de 17 respondenterna är män. I gruppen med lite forskning (1-20%) är däremot 12 av 16 kvinnor. I de övriga spannen är det ganska jämnt fördelat mellan män och kvinnor men 61-80 procent forskning är det enbart män som angett. Den forskning som de bedriver är både extern- och internfinansierad, utbildningsvetenskaplig och inom andra områden som framgår i figur 3.

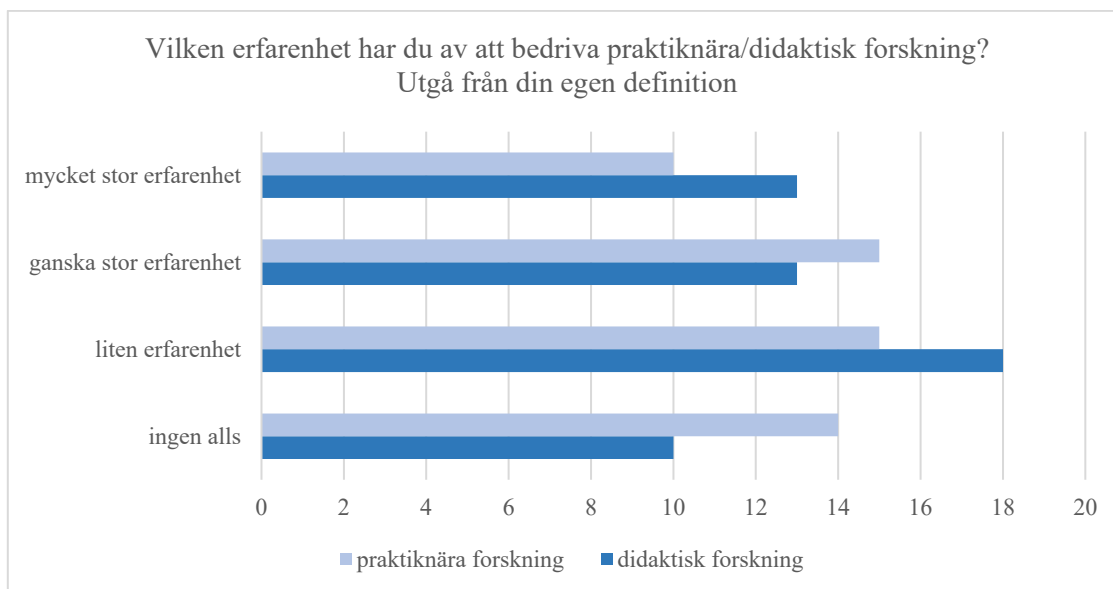
Figur 3. Respondenternas forskningsverksamhet. Antal svar totalt 73.

Tretton av respondenterna (24%) bedriver forskning med ULF-medel. Av dessa tretton är det ungefär hälften (7) som uppger deras forskningstid till mellan 1-20%. Det utgör således deras enda forskningsmedel.

Erfarenhet av didaktisk forskning respektive praktknära forskning

Två frågor ställdes angående erfarenheter av didaktisk respektive praktknära forskning där respondenterna uppmanades utgå från sin egen förståelse av vad didaktisk respektive praktknära

forskning innebär. Som framgår i figur 4 nedan upplever respondenterna sig ha större erfarenhet av didaktisk forskning än praktisknära forskning. Det är 14 (26%) respektive 10 (19%) som anger att de inte har någon erfarenhet alls.

Figur 4 Respondenternas erfarenhet av praktisknära/didaktisk forskning utifrån egen förståelse av dess innebörd. Antal svar.

En majoritet av de svarande anser också att den forskning som de bedriver kommer till användning i deras egen eller andras undervisning i lärarutbildningen. 67% av respondenterna har svarat ja på den frågan. Värt att ta fasta på är att 15% av respondenterna anger att den inte gör det trots att de bedömer att den kan vara relevant för lärarutbildningen. I kommentarsraden skriver en respondent ”Men det beror inte på mina kollegor – mer att vi inte har arenor för forskare och lärarutbildare där vi kan utbyta erfarenheter”. Andra har kommenterat att det gör det men i liten utsträckning, och en respondent ”I allra högsta grad vill jag understryka”. Det är positivt att flertalet ser att deras forskning används, samtidigt som ambitionen bör vara att den forskning som bedrivs som är relevant för lärarutbildningen också skall vara en del av undervisningen.

Definition av praktisknära forskning

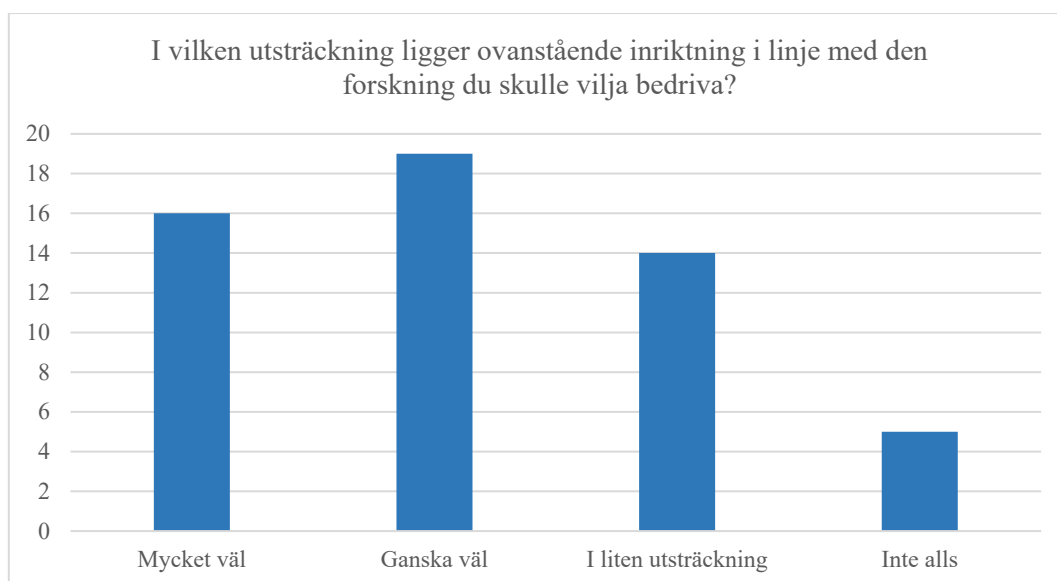
En av frågorna utgick från ULF-avtalet mellan Örebro och Umeå universitet där praktisknära forskning anges ska bedrivas utifrån en ”symmetrisk och komplementär ansats i meningen att samverkan bygger likvärdigt på parternas behov, kompetenser och engagemang, som kompletterar varandra”. Det handlar alltså om att olika parter (skola, universitet) ska samverka symmetriskt och komplementärt vilket är centralt inom Umeå-nodens försöksverksamhet med ULF. Frågan som ställdes var huruvida den inriktningen stämmer med respondenternas uppfattning av praktisknära forskning. En majoritet av respondenterna anser att det stämmer ganska väl (46%) eller mycket väl (26%). 22% anser att inriktningen stämmer överens med deras uppfattning i liten utsträckning och 6% inte alls. Att uppmärksamma är att 9 av de 14 som svarat ”mycket väl” är engagerade i forskning genom ULF-medel.

Några kommentarer vittnar om att respondenterna är insatta i praktisknära forskning, och omformulerar innebörden av citatet, exempelvis ”det finns en ömsesidighet i det stöd som skolorna behöver och det behov som finns av forskning. Forskningsinriktning och verksamhetsutveckling harmonierar med

varandra”. En respondent lyfter fram samverkansaspekten som framträdande i forskningsinriktningen i citatet. En respondent menar att det inte stämmer överens särskilt väl med dennes uppfattning av praktiktäna forskning: ”det är viktigt, av kvalitetskäl, att skilja på praktiktäna forskning och utvecklingsarbete. Definitionen ovan lyckas inte göra en sådan åtskillnad”. En annan kommentar handlar också om balansen mellan utvecklingsarbete och forskning, där respondenten menar att olika personer har olika erfarenheter av ”hur balansen mellan utvecklingsarbete och forskning ska hanteras”. En annan respondent menar att ”den komplementära ansatsen är avgörande, men formuleringen säger inte så mycket om på vilket sätt parterna kompletterar varandra. Jag tror att ORU har kompetensen att precisera ytterligare och att det skulle ge ett bättre instrument för att kommunicera vad ULF-projekten kan åstadkomma”. Det finns således olika uppfattningar om vad praktiktäna forskning är och hur den bör bedrivas, och viktiga synpunkter och funderingar framkommer i hur olika aspekter ska/bör balanseras, exempelvis gällande verksamhetsutveckling och forskning.

En närmare analys av resultaten visar att de som angett att de har ULF-finansierad forskning (9 av 13) har svarat ”instämmer i stor utsträckning” gällande den inriktning av praktiktäna forskning som beskrevs i citatet. Det finns kanske en tendens att de som är engagerade i ULF-finansierad forskning också instämmer med definitionen, eller har mött formuleringarna och tagit dem till sig.

En fråga ställdes också om i vilken utsträckning den citerade inriktningen på praktiktäna forskning ligger i linje med den forskning respondenterna skulle vilja bedriva.

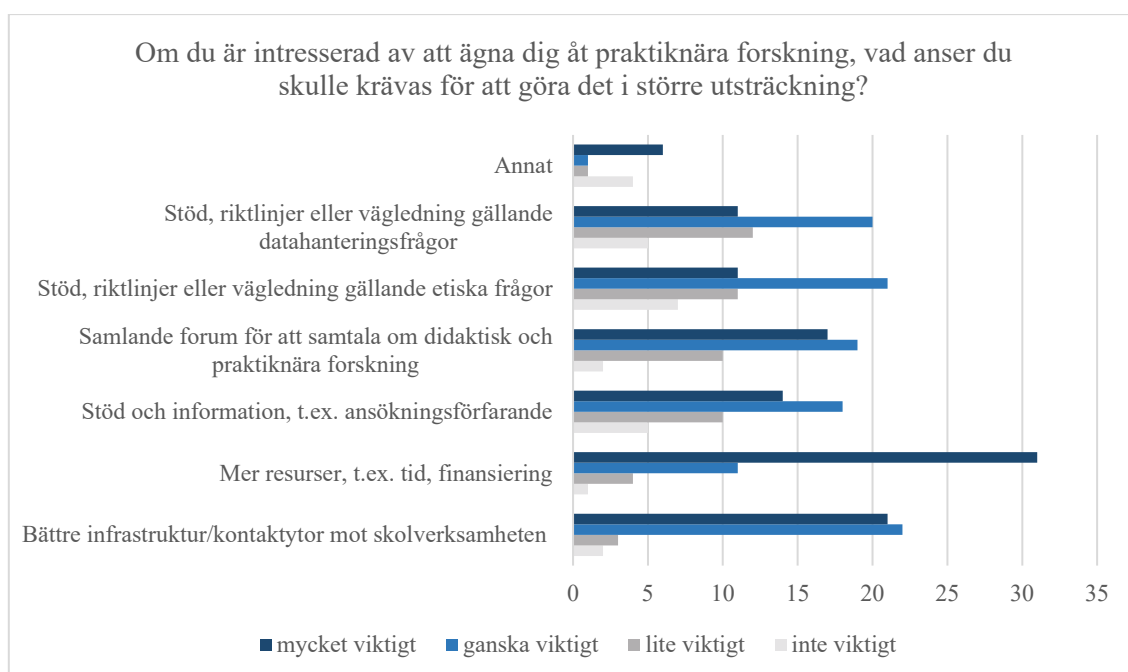
Figur 5. I vilken utsträckning inriktningen ligger i linje med den forskning respondenterna skulle vilja bedriva. Antal svar.

Som framkommer i figur 5 är det en majoritet som svarat ”ganska väl” eller ”mycket väl” vilket indikerar att det finns ett stort intresse för forskningsinriktningen bland disputerad personal verksamma vid lärarutbildningen som besvarat enkäten. Det finns dock de som har reservationer antingen i förhållande till den inriktning som skrivs fram i Umeånodens ULF-försöksverksamhet eller mot praktiktäna forskning som sådant. Exempelvis kommenterar en respondent att ”ULF-definitionen ovan är inte tillräckligt i linje med den forskning som jag skulle vilja bedriva eftersom definitionen inte tar hänsyn till vetenskapssamhället. Forskningen behöver i hög grad utgå ifrån hur kunskapsläget ser ut inom forskningsfältet, annars riskerar forskningen att inte bli kumulativ - utan blir snarare en enskild samverkansinsats på några enskilda för/skolor”. Kommentaren kan tolkas som kritik mot att det riskerar bli ett för stort utvecklingsfokus i praktiktäna forskning. En annan kommentar riktar sig mot ”praktiktäna forskning” som onödigt avgränsande: ”Praktiktäna forskning är i min förståelse bara

en del av didaktisk forskning som betydligt avgränsar och snävar in i onödan ämnesdidaktiska frågeställningar”. Återigen framträder olika förståelser och uppfattningar om fenomenet som sådant och vad det bör vara. För de som vill ägna sig åt praktisknära forskning i större utsträckning kan det dock upplevas finnas hinder vilket nästa avsnitt ägnas åt.

Behov för att kunna ägna sig åt praktisknära forskning i större utsträckning

En fråga ställdes gällande upplevda behov för de som vill ägna sig åt praktisknära forskning i större utsträckning (se figur 6). Respondenterna hade möjlighet att ange flera alternativ och även i fritext ange ytterligare behov. Som framgår i figur 6 är det mer resurser exempelvis i form av tid och finansiering som flest respondenter angett som mycket viktigt. Kombinerar vi ”ganska viktigt” och ”mycket viktigt” är det också många som uppgett att det krävs en bättre infrastruktur eller kontaktytor mot skolverksamheten för att de skulle kunna göra det i större utsträckning.

Figur 6. Aspekter som krävs för att kunna ägna sig åt praktisknära forskning i större utsträckning. Antal svar.

I kommentarerna är det några som också tar upp aspekten tid, att det är svårt och tidskrävande att etablera kontakter med skolor och lärare som är intresserade av samarbete eller samverkan. Någon menar också att det är problematiskt att det krävs samfinansiering från medverkande skolor vilket ställer till det och skapar svårigheter. Flertalet respondenter lyfter upp att det behövs en bättre plattform/forum/mötesplatser/infrastruktur mellan forskare och skolverksamhet. Tidsaspekten får lite olika betydelse i kommentarerna där någon lyfter upp att det vore önskvärt med mer långvariga projekt. En annan respondent menar att det behövs mer tid för att analysera, skriva och publicera inom ramen för de medel som ges. Gällande alternativet ”annat” menar en respondent att de didaktiska nätverken behöver utvecklas, att en FOU master med relevans för lärare skulle kunna startas, liksom en ämnesdidaktisk forskarskola. Ett annat exempel på vad som saknas och efterfrågas är hjälp att skapa ett internationellt perspektiv, då respondenten anser att ”den didaktiska forskningen som bedrivs i Sverige sker i en bubbla”. En annan respondent menar att det är bra med dylika initiativ där möjlighet ges till reflektion över ”hur vi kan bidra till verksamheten genom praktisknära forskning”.

Värt att ha i åtanke i läsningen är att respondenterna kan ha förstått och besvarat frågan på lite olika sätt. Exempelvis skriver några respondenter att det redan finns mycket av det som behövs och att det hanteras och administreras på ett bra sätt inom universitetet. Det kan tolkas som att de angett ”lite viktigt” eller ”inte viktigt” för att det redan finns fungerande strukturer/insatanser för en del av dessa aspekter. Det är exempelvis förhållandevis många som angett att stöd och riktlinjer gällande datahanteringsfrågor respektive etiska frågor är lite eller inte viktigt alls.

RUCs verksamhet

På frågan ”Känner du till RUCs verksamhet?” visar det sig att de flesta känner till verksamheten mycket väl (52%) eller ganska väl (26%). Det är bara två respondenter som uppger att de inte alls känner till RUCs verksamhet. Detta får betraktas som positivt och kan indikera att RUC har ett tydligt fäste hos de flesta undervisande forskare och lärare inom lärarutbildningen. Dock visar respondenternas svar att det fortfarande finns utrymme för förbättring, både gällande synlighet men också olika specifika aspekter av verksamheten. I fritextsvaren på frågan om det finns ”något i RUCs verksamhet du anser skulle kunna utvecklas/stärkas med hänsyn till FoU-verksamheten och samverkan?” har det inkommit kommentarer och förslag från 26 respondenter. Detta berör flera olika aspekter av RUCs verksamhet. Några lyfter fram att RUC i stor utsträckning redan arbetar relevant, men skulle kunna stärka sin verksamhet på olika sätt. Några respondenter lyfter fram kommunikation, att RUC skulle behöva ”höras och synas mer internt på universitetet”. En annan respondent lyfter fram den externa kommunikationen som bristfällig. Hen upplever att kommunikationskanalerna riktade till lärare inte fungerar särskilt väl då lärare inte verkar läsa e-post från RUC, och att det behövs fler riktade utskick till olika ämneslärare och olika nivåer exempelvis. Ett annat exempel på extern kommunikation som en respondent lyfter upp är att RUC skulle kunna informera exempelvis rektorer om vad ULF-avtalet är och innebär. Detta då hen upplevt det problematiskt när rektor inte upplevs ha samma förståelse.

De didaktiska nätverken skulle kunna stärkas. Två respondenter berör forskningsdelen inom RUC. Det lyfts fram att RUC arbetar för att samla all skolrelevant forskning, och inte bara forskning som är knuten direkt till skolverksamheten, vilket framhålls bra. En respondent menar att forskningsdelen i RUC skulle kunna relateras till praxisnära forskning på ett tydligt sätt genom resurser som avsattes för det. En annan kommentar handlar om det internationella perspektivet som skulle kunna stärkas eller utvecklas.

De allra flesta kommentarerna handlar dock om RUCs funktion som ett nav för samverkan på olika sätt. En respondent lyfter upp ”hur vi arbetar med förfrågningar från universitetet till skolor/förskolor”, en annan menar att kontakten och kontinuiteten med övningsskolorna skulle kunna stärkas så att de blir en naturlig del av den praktiska forskningen. Ett förslag som lyfts fram är att erbjuda lärare möjligheter att beskriva sina behov inom olika ämnen. Ett annat är att jobba mot kommunen så att RUC seminarier och workshop blir en del av lärarnas verksamhet, att de skulle kunna ha det i sin tjänstgöring.

Någon menar att det har varit svårt att hålla sig uppdaterad med på vilket sätt RUC kan stötta kontakter mellan forskare och huvudmän/skolor/lärare. Även om hen vet att sådan verksamhet pågår har det varit otydligt hur hjälp och stöttning kan fås från RUC vilket lett till att detta hanteras genom personliga kontakter. Några andra som menar att kontaktytan mellan universitetet och skolor i regionen skulle behöva uppdateras. Ett förslag som lyfts upp är att stärka kontaktytorna mellan universitetet och skolorna i regionen och att detta skulle kunna formaliseras ytterligare. En respondent föreslår att det utvecklas en FoU-miljö med regionens skolhuvudmän.

Även kontaktytor internt lyfts upp, där intresserade forskare förslås träffa RUC ansvariga kontinuerligt för att fördela praktiska forskningsuppdrag och utvecklingsarbeten för att träffa rätt gällande

kompetenser. Internt föreslås också att lärarutbildare och forskare möts vid RUCs aktiviteter för att möta varandras olika verksamheter. En annan respondent menar att RUC ”som ett centralt initiativ skulle kunna få en bättre anknytning till verksamhet på institutionerna (exempelvis genom ett tätare samarbete med ämnesrepresentanter eller liknande). I nuläget kan RUCs verksamhet upplevas lite löst”.

Övriga synpunkter och samlande forum

Respondenterna fick också möjlighet att uttrycka övriga synpunkter ”med anledning av enkäten, eller forskning i anslutning till lärarutbildningen vid Örebro universitet”. Det var tretton respondenter som valde att utnyttja möjligheten och skriva fritextsvar. En respondent menar att ”Didaktiker/pedagoger bör fundera över om praktikinära forskning kan genomföras av andra ämnesdiscipliner!”. En annan lyfter fram att det ”behövs mer forskning om studenters lärande vid universitetet och hur detta lärande påverkar studenternas egen undervisning när de kommer ut i skolorna (både på VFU:n och när de är utexaminerade)”. En annan menar att det borde göras större insatser riktade till rektorer så att de inser värdet av praktikinära forskning.

De övriga, och därmed de flesta kommentarerna berörde dock behovet av övergripande/sammanhållen arena eller forum. Det berörs på lite olika sätt i kommentarerna. Dels efterfrågas en arena för att utbildningsansvariga och kursansvariga kontinuerligt får tillgång till vad som pågår i de praktikinära forskningsprojekten för att dessa ska kunna bli en del i utbildningen. Det lyfts också fram att det behövs ett system för att möjliggöra för de studenter som vill skriva sitt examensarbete med koppling till pågående forskningsprojekt. Det efterfrågas också ett helhetsgrepp ”kring alla satsningar och projekt som görs, nu är det för mycket som sker som isolerade öar. Forskning, utvecklingsarbete och utbildning behöver integreras mer”. En annan respondent menar att det behövs en plattform för att synliggöra de olika projekten eftersom vi vet för lite om varandras projekt. Det är något som fler lyfter fram, att det är svårt att ”få grepp om vad RUC och Framtidens lärarutbildning har haft för verksamhet i relation till praktikinära/utbildningsvetenskaplig forskning under de år som FLUT varit verksamt”. Respondenten skriver också att detta kanske har att göra med Covid-situationen eller att hen helt enkelt lagt ner för lite tid på att söka efter informationen. Oavsett är det en aspekt som alltså flera respondenter lyfter fram, att mycket upplevs splittrat och det saknas en sammanhållen eller övergripande arena och plattform. En del respondenter specificerar detta, exempelvis efterfrågas en samlande struktur för didaktisk och ämnesdidaktisk forskning vid universitetet. En annan menar att vi behöver en forskningsmiljö för pedagogisk forskning, inte bara profiler. Sammantaget nämner flertalet respondenter behovet att ett samlande forum eller sammanhang. Detta visar sig också i den avslutande frågan där respondenterna fick ta ställning till om de var ”intresserad av att vara en del av ett forum för didaktisk och praktikinära forskning”. 39 av 54 svarande, dvs 72 procent svarade jakande på denna fråga vilket visar på intresset och att ett sådant samlande forum skulle kunna fylla en viktig funktion.

5. Diskussion

Som framkommit i enkätsvaren finns det bland personal verksamma vid lärarutbildningen ett stort intresse för att bedriva didaktisk och praktikinära forskning och att göra det i större utsträckning. De ULF-medel och satsningar som gjorts inom delprojektet Praktikinära forskning i FLUT har engagerat flertalet personer vid universitetet. I enkäten framgår att omkring 25 procent av respondenterna har ULF-medel och mer än hälften av dessa har enbart denna forskning utöver kompetens-utvecklingstiden. Majoriteten av respondenterna är dock inte engagerade i något praktikinära forskningsprojekt och de olika erfarenheterna är framträdande på olika sätt. Det handlar om olika syn på vad praktikinära forskning är och hur det ska bedrivas. Vilket inte är orimligt på något sätt, utan

snarare var ett förväntat resultat. Däremot bör de funderas över olika uppfattningar inför det samlande arbetet framöver. Det har på några olika sätt framgått att de som bedriver forskning/projekt genom ULF-medel tycks vara mer positivt inställda. Exempelvis gällande frågan om definitionen av praktisknära forskning som förekommer i Örebro ULF-avtal med Umeå universitet men också fenomenet praktisknära forskning som sådant. En sådan diskussion skulle kunna föras vid stärkandet/formandet av ett forum för didaktisk och praktisknära forskning.

I relation till respondenternas tidigare erfarenheter spelar det förstås roll huruvida förutsättningarna ger möjlighet till forskning på olika sätt. Framträdande är att forskningstid varierar mellan könen. Det är framförallt män som angett att de inte har någon forskning alls medan gruppen 1-20% domineras av kvinnor. Här är det troligt att ULF-medlen bidragit till att lyfta upp kvinnornas forskningstid. Det är även fler kvinnor än män som har hela sin tjänst inom lärarutbildningen. En positiv aspekt av ULF-medlen skulle således kunna vara att det stärker lärarutbildares forskningskompetens och att forskningen i större utsträckning på sikt skulle kunna integreras i utbildningen. Det tycks finnas goda förutsättningar för det vid Örebro universitet eftersom ett ganska stort antal personer bedriver forskning genom ULF-medel.

Det är tydligt att det finns ett uttryckt behov av ett samlande forum. Det har uttryckts handla både om de interna strukturerna för att forskare och lärarutbildare ska kunna ta del av varandras erfarenheter, uppdatera sig om pågående och avslutade projekt och utvecklingsinsatser och kunna föra forskningen in i lärarutbildningen i större utsträckning. Det har också uttryckts som ett behov av att möta de skolverksamma i större utsträckning, att det behöver skapas mötesplatser för skolverksamma lärare och universitetsverksamma lärare och forskare. Även i förhållande till RUCs verksamhet framkom synpunkter som handlar om att stärka både den utåtriktade verksamheten, den interna kommunikationen och att skapa tydligare mötesplatser.

Mot bakgrund av kartläggningens resultat rekommenderas att:

- Nyttja de strukturer som finns och arbeta på att förbättra och förstärka dem alternativt skapa nytt forum. Det handlar om mötesplatser inom universitetet så väl som utåtriktad och att ta tillvara på och sprida kunskap och erfarenheter som finns och skapas.
- Ett samlande forum för didaktisk och praktisknära forskning är efterfrågat, denna verksamhet behöver kunna arbeta internt och externt. Kommunikationskanaler kan behöva ses över för att undersöka om vi når de vi vill/bör nå.
- Diskussionen om vad didaktisk respektive praktisknära forskning är och bör vara bör hållas vital även framöver. Kan göras genom workshops och olika diskussionsfora.
- Se över kontaktvägar för hur intresserade forskare respektive lärare, rektorer och skolor nås och hur kontaktvägar ska kunna förenklas åt båda håll. Se även över vilka forskare (sträva efter bredd i ämnestillhörigheter) som ev kontaktas i olika ärenden.
- Om ambitionen är att skapa långsiktiga samverksstruktur som inte är personberoende, kan det vara av godo att fortsätta på den inslagna vägen med att engagera många olika personer i arbetet, exempelvis gällande ULF, även framgent. Detta för att öka möjligheterna för strukturuppbyggande och minska riskerna med personbundenhet.

6. Referenser

Prop. 2020/21:60 *Forskning, frihet, framtid – kunskap och innovation för Sverige*,
Utbildningsdepartementet

Protokoll från KLU 2021-03-17

Ulfavtal.se, *Frågor och svar om ULF-avtal*, <https://ulfavtal.se/om-ulf-avtal/>

Umeå universitet (2021), *Försöksverksamhet praktknära forskning, Umeå universitet –
Delredovisning avseende perioden 2020-03-01 – 2021-02-28*, Dnr FS 1.6.1-573-17.

7. Bilaga 1: Enkäten

Q1

1. Vilken är din titel?

- Doktorand
- Lektor/ biträdande lektor
- Docent
- Professor
- Adjunkt
- Vill inte ange
- Om annat, specificera

Kommentar

Q2

2. Vilken är din könsidentitet?

- Kvinna
- Man
- Annat alternativ
- Vill inte ange

Q3

3. Din ålder? (välj ett alternativ)

- 29
- 30-39
- 40-49
- 50-59
- 60-
- Vill inte ange

Q25

4. Har du en lärarexamen?

- Ja
- Nej

Kommentar

Q4

5. Vilket ämne tillhör du?

Kommentar

Q21

6. Ungefär hur stor andel av din tjänst har varit knuten till lärarutbildningen under de senaste två åren? (undervisning, uppdrag)

- 0-20%
- 21-40%
- 41-60%
- 61-80%
- 81-100%

Kommentar

Q7

7. På vilket sätt har du varit verksam inom undervisning i lärarutbildningen de senaste två åren? (flera svar är möjliga)

- Programansvarig
- Kursansvarig/ delkursansvarig
- Återkommande undervisning i kurs/kurser
- Inhopp i enstaka eller flera kurser (ingen kontinuitet i bemanningen)
- Genom uppdrag i Framtidens lärarutbildning
- Inte alls
- Om annat, specificera

Kommentar

Q5

8. Hur mycket forskningstid har du för närvarande, utöver kompetensutvecklingstiden? (ca % av anställningen, extern finansiering inräknat)

- 0%
- 1-20%
- 21-40%
- 41-60%
- 61-80%
- 81-100%

Kommentar

Q6

9. För att få en uppfattning om din forskningsverksamhet var vänlig kryssa i vilken typ av forskning som du bedriver eller har bedrivit de senaste tre åren (flera svar är möjliga).

- Externfinansierad utbildningsvetenskaplig forskning
- Externfinansierad forskning inom annat område (ej utbildningsvetenskap)
- Internfinansierad utbildningsvetenskaplig forskning (ej ULF-medel)
- Forskning med ULF-medel
- Inget av ovanstående

Kommentar

Q27

10. Vilken erfarenhet har du av att bedriva didaktisk forskning? Utgå från din egen förståelse av didaktisk forskning

Ingen alls

Liten erfarenhet

Ganska stor
erfarenhet

Mycket stor
erfarenhet

| | | | |

Kommentar

Q8

11. Vilken erfarenhet har du av att bedriva praktknära forskning? Utgå från din egen förståelse av praktknära forskning.

Ingen alls

Liten erfarenhet

Ganska stor
erfarenhetMycket stor
erfarenhet

Kommentar

Q26

12. Upplever du att den forskning du bedriver kommer till användning i din egen eller andras undervisning inom lärarutbildningen?

 Ja Nej, trots att jag bedömer att den kan vara relevant för lärarutbildningen Nej, min forskning är ej aktuell för lärarutbildningen Vet ej Inte aktuellt, bedriver ej forskning

Kommentar

----- -- SIDBRYTNING -- -----

Q9

13. Enligt det ULF-avtal inom Umeå-noden (som OrU är en del av) som tecknats inom ramen för den nationella försöksverksamheten med ULF anges att försöksverksamheten ska bedrivas utifrån en "symmetrisk och komplementär ansats i meningen att samverkan bygger likvärdigt på parternas behov, kompetenser och engagemang, som kompletterar varandra."

Inte alls

I liten
utsträckning

Ganska väl

Mycket väl

Stämmer inriktningen
med din uppfattning av
praktknära forskning?

Motivera gärna ditt svar

Q11

14. Hur relaterar praktisknära forskning utifrån ovanstående inriktning till den forskning du för tillfället bedriver?

Inte alls

I liten
utsträckning

Ganska väl

Mycket väl

Bedriver inte
forskning

| | | | | |

Kommentera gärna

Q12

15. I vilken utsträckning ligger ovanstående inriktning i linje med den forskning du skulle *vilja* bedriva?

Inte alls

I liten
utsträckning

Ganska väl

Mycket väl

| | | | |

Kommentera gärna

Q13

16. Om du är intresserad av att ägna dig åt praktiktäna forskning, vad anser du skulle krävas för att göra det i större utsträckning? (flera svar är möjliga)

	inte viktigt	lite viktigt	ganska viktigt	mycket viktigt
Bättre infrastruktur/kontaktytor mot skolverksamheten	☐	☐	☐	☐
Mer resurser, t ex tid, finansiering	☐	☐	☐	☐
Stöd och information, t ex ansökningsförfarande	☐	☐	☐	☐
Samlande forum för att samtala om didaktisk och praktiktäna forskning	☐	☐	☐	☐
Stöd, riktlinjer eller vägledning gällande etiska frågor	☐	☐	☐	☐
Stöd, riktlinjer eller vägledning gällande datahanteringsfrågor	☐	☐	☐	☐
Annat	☐	☐	☐	☐

Motivera gärna ditt svar. Och om annat, ange gärna vad.

-- SIDBRYTNING --

Q14

17. Känner du till RUCs verksamhet?

Inte alls

Har bara hört
talas om
verksamheten

Känner till
verksamheten
ganska väl

Känner till
verksamheten
mycket väl

Kommentar

Q20

18. Är det något i RUCs verksamhet du anser skulle kunna utvecklas/stärkas med hänsyn till FoU-verksamheten och samverkan?

Q18

19. Har du några övriga synpunkter med anledning av enkäten, eller forskning i anslutning till lärarutbildningen vid Örebro universitet som du vill framföra?

Q23

20. Är du intresserad av att vara en del av ett forum för didaktisk och praktknära forskning?

- Ja, jag är intresserad
- Nej, jag är inte intresserad

Kommentar

Q28

21. Samtycker du till att en del av dina svar nyttjas som underlag för genomlysningen av Umeå-nodens ULF-arbete vilket kan innebära att de utgör underlag för forskning?

- Ja
- Nej